

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כו.

עין משפט גזר מצוה

א א מיי פיה מהלכות
עדות הלכה ה (והלכה ט)
ממ עשין קט טו"ע"ח"מ
ס"ו ספיק"ה
ב ב סמג עשין מב טו"ע"ח
א"מ ס"ח מקפו ס"ח:

תורה אור השלם

1. וקפסו העדה בין המפד ובין גאל הדם על המשפטים האלה: במדבר לה כד וקדה במשך בקרן היובל בשמיעכם את קול השופר יריעו כל העם תרועה גדולה ונפלה חומת העיר תחתיקה ועלו העם איש נגדו: יחשעו ה
2. כבוד שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה: דברים לג ו
3. ותישב לך משור פר מקרן מפרים: תהלים סט לב
4. ויגן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שבם במאה קשישה: בראשית לג ט
5. אבי השביעני לאמר הזה אנכי מת בקברי אשר בריתי לי בארץ נענע שמה קברתי ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה: בראשית ג ה
6. יפה נוף משור כל הארץ ור יצון ירבותי צפון קרית מלך רב: תהלים מח ג
7. מי שת בשחות חכמה או מי נתן לשכירי בקדו: איוב לח לו

1. וקפסו העדה בין המפד ובין גאל הדם על המשפטים האלה: במדבר לה כד וקדה במשך בקרן היובל בשמיעכם את קול השופר יריעו כל העם תרועה גדולה ונפלה חומת העיר תחתיקה ועלו העם איש נגדו: יחשעו ה
2. כבוד שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה: דברים לג ו
3. ותישב לך משור פר מקרן מפרים: תהלים סט לב
4. ויגן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שבם במאה קשישה: בראשית לג ט
5. אבי השביעני לאמר הזה אנכי מת בקברי אשר בריתי לי בארץ נענע שמה קברתי ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה: בראשית ג ה
6. יפה נוף משור כל הארץ ור יצון ירבותי צפון קרית מלך רב: תהלים מח ג
7. מי שת בשחות חכמה או מי נתן לשכירי בקדו: איוב לח לו

מוסף רש"י

ואין עד נעשה דיין. המעיד על הכרז לון נעשה עוד דין נאמון דבר וגם אם ראה את הדבר ועשה עד אין נעשה עליו עוד דין נעדות עלמו חלה אם כן מעידן אחרים צננו, ונראה צעני נדומת הכמוז הוא, דמכיו ועמדו שני המעשים וגוי נעדים הכמוז מדכ, לפי ה' לפני היימים, אשמועין קרא דלרין להעיד שנים לפני חזקין ויושבין ועין (רש"י ב"ב ק"ד). שאין קטיגור נעשה סניגור. קטיגור שונא, מניגור ארוב מלך יוסף (תורה יג). מגורלה. גדולה, כמו (בראשית כח) ויגמל (סוטה טב).

דרחמנא אמר ושפטו העדה והצילו העדה. תימנה דצפוק אלו הן הגולין (מכות ד' ג'). נפקא ליה מקרא אחרנא דאמר מנין לסנהדרין שראו בחדש שרגא את הנפש שאין הורגין אותו עד שיעמוד בצ"ד תלמוד לומר עד עמדו לפני העדה למשפט ויש לומר דעיקר דרשה מהתם וקרא

ההכא אילטרין דלח יליף מהתם לשאר דיין להלרין צ"ד אחר דשאני התם דלמר רחמנא והלילו העדה ומיהו הוא הדין לענין מכה חצירו כדמוכח צפ' החובל (צ"ק ד' ג' וס) וצעד נעשה דיין יש דינים חלוקים כמו שפירשנו צפ' ג' דכמוזות (כא: וס' ד"ה הנה) דצעדות המלש דלוריימא עד הרואה הוא דנעשה דיין וצקיוס שטרות דרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין וצדיני נפשות אפילו עד הרואה אין נעשה דיין: *

חויץ משע פרה. הא דלא קמני נמי חוץ משל ראש דשל ראש נמי

איקרי קרן דכתי' (דברים לג) וקרני ראש קרניו וכתיב (ספלים כג) ומקמני רמיס ענימיני ושמה אינס חלוליס ואינס רואיס לשופר: **והיה במשוך בקרן היובל.** תימנה דלא מיימי קרא דילתק דכתיב (בראשית כג) כסבך צקרניו ואלע"ג דההוא קרא ממייס דה"י מיימי לה בגמרא צבור שורו הדר לו וקרני ראש קרניו וי"ל דנראה ליה לאמרוי האי משום דכתיב ציה שופר: **אקרו קרן ואקרו שופר.** פירש רש"י אקרו קרן כדלמנן ואקרו שופר דכתיב צמסוך היובל וכתיב ויהי קול השופר ש מנקין אמאי לא הביא האי קרא דמתמינין צמסוך צקרן היובל צשמעס קול השופר להוכיח דלל שופרות אקרו שופר שטות להקשות וקל להדין דלדרכה מהאי קרא מוכח דשופר אקרי קרן ועוד לרין להוכיח דצעלמא * שופרות אקרו שופר:

חומא בל יתנאה קאמרינן. וגזי שופר מתנאה נמי צקול תקיעתו: **ביון דלזכרון קאתי.** תימנה אפוד ותשן נמי לזכרון קאתו דכתיב צקרא וי"ל דהצצטיס זכרון הס: **ולא שנים ושלא שופרות.** ולא דמי למניט שופר * צמון שופר דפירש צקוטטרס דעל גלד ראשון אמוסף גלד שני שפת השני צמליתו של ראשון והקול יוצא דרך כולס:

לנדה גלמודה. ונפקא מינה דלדשיין צקוטה (ד' ק' ז).

כי עדת חנף גלמוד (איוב טו): חלוגלות

מקלט נעשין עדים. ויעידו צפני חצריהס דגזי דיני נפשות עדות צעיקן דכתיב (דברים י) על פי שנים עדים יומת המל לא יומת וגו': **ומקלט נעשין דיינים.** אבל המעידים לא יצבו וידונו עמהם דהראוי להעיד אית ליה לרבי טרפון ליה דנעשה דיין. וגזי עדות המלש גופה נמי לא אכשרנא צמתני להיות העדים נעשים דיינים דלס כן למה לי יציבו מחצריהס יעידו צפני יחיד ואחר כך יצבו הס עמו ויקדשו והכי אמרינן ליה צפרק שני דכמוזות (ד' כא:): **כולן עדים הס.** רואיס להעיד: **והלילו העדה.** יהפכו צוכות: **מתני' כל השופרות.** צין של איל צין של יעל: **שואה קרן.** אינו קרוי שופר וגזי ויה"כ שופר כתיב (ויקרא כה) והעצרת שופר תרועה וצפרק צמרח (ד' לז). גמרינן ר"ה מיובל: **צקרן היובל.** ויובל דיכרא הוא דמפרש גמני: **גמ' אקרו קרן ואקרו שופר.** אקרו קרן כדלמנן ואקרו שופר דכתיב צמנן מורה (שמות יט) צמסוך היובל וגו' וכתיב (סס) ויהי קול השופר (ה): **וקרני ראש קרניו.** של צבור שורו קרן אשכמן דלקרי: **וטיעב לה.** תפלמי משופר וצבור קא משמע קרא: **שור שואה** (ט' פ'ר). ציוס שנקרא שור היה גדול כפר זהו שור של מעשה ברשעים צציוס שצברא צברא צקוממו' ושור צן יומו קרוי שור (ה) שאלמר (ויקרא כג) שור או כצב או עז ופר אינו נקרא עד צן שלש: **אין קטיגור.** זהב העגל. ושופר של פרה נמי קטיגור דעגל הוא: **הואיל ואיששני.** להיות דס ואין מרלית הפר ניכר: **חוטא צל יקריב.** האלס לא יקריבנו הלום שהוא חטא צו: **חוטא צל יתנאה.** להתקטט צו צצקרו הלום: **כיון דלזכרון קא אטי כלפניס דמי.** שופר נמי אלע"ג דלית ציה משום חוטא צל יקריב ולית ציה משום חוטא צל יתנאה כיון דלזכרון קא אטי כצגדי כהן גדול שלפניס דמי: **גילוי גילוי.** צכל שנה ושנה ניכרת תוספתו והוא כמנין גלד מוסקי על גלד ראשון צמליתו של ראשון תמילת השני: **גמולה. מוצלגס:** טוחוס. לשון חלוקות (ט): **שכוי.** לשון רליה כמו וישקף (בראשית יט) ומתרגמינן ואיסתכי: קצנן

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר כולן נעשין עדים * ואין עד * נעשה דיין אפילו תימא רבי עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא ברדיני נפשות דרחמנא אמר * ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דחזויהו דקטל נפשא לא מצו חזו ליה זכותא אבל הכא אפילו ר' עקיבא מודה: **מתני' כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר** * במשוך בקרן היובל: **גמ' שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי דכתיב** * כבוד שורו הדר לו וקרני ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב * ותישב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר ורבנן כדרב מתנה דאמר רב מתנה מאי שור פר שהוא גדול כפר עולא אמר היינו טעמא דרבנן כדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בכגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי * שאין קטיגור נעשה סניגור ולא הוא איכא דם פר הואיל ואשתני אשתני והא איכא ארון וכפורת וכו' חומא בל יקריב קאמרינן והא איכא כף ומחתה חומא בל יתנאה קא אמרינן והא איכא בגדי זהב מבחוץ מבפנים קא אמרינן שופר נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דאין קטיגור נעשה סניגור ועוד מפני שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקא אמרת אין קטיגור נעשה סניגור הני מילי מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן אביי אמר היינו טעמיהו דרבנן שופר אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות והא דפרה כיון דקאי גילדי גילדי מיתחוי כשנים ושלשה שופרות והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דשופר אחד אמר רחמנא * ולא שנים ושלשה שופרות ועוד מפני שהוא קרן ורבי אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות

אקרו קרן מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא דתניא אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא ואמר ר"ע כשהלכתי לגליא היו קורין לנדה גלמודה * מאי גלמודה גמולה דא מבעלה ואמר ר"ע כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעיה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי * מאה קשיטה דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי לכרכי הים * היו קורין למכירה כירה למאי נפקא מינה לפרושי * אשר כריתי לי אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשרייא היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול שכויו אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא ריב"ל מאי קרא * מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי שת בטוחות חכמה אלו כליות או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול לוי איקלע לההוא אתרא אתא גברא לקמיה אמר ליה קבען

בחתום קן נשרייא קורין לכלה, נינפי. והוא לשון יוני. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול. יוסי

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון, ר' עקיבא אומר כולן עדים חוץ ואין עד נעשה דיין, ודחינן כי אמר ר' עקיבא ברדיני נפשות אבל בעינין ראש חודש אפי' ר' עקיבא מודה. ירושלמי: ר' הונא היה חכים שהדי לבר נש, אול בעי מידן קומיה וכפר ביה בול, ואסיקנא ושוא רב הונא גרמינא כל ההוא דינא ואיל ואסחיד עליו קומי ב"ד תרוין, קידשוהו קודם למונו או לאחא יעבורו יום אחד, יכול יהא מקדש, ת"ל תקראו אותם אלה הם מועדי. כלומר אם תקראו אותם במונן חן מועדי, ואם לאו אלו [אלה] מועדי. קודם למונו יום כ"ט לחודש, לאחא יעבורו יום ל"ב, בימי דין ברכיה אישתתקן, אמר לן שמעתין דאתקדש ירחא, וארננון בריהשון וקבלון. **מתני' כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן.** אמרינן שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היובלין ואקרו קרן, של פרה קרן איקרי שופר לא אקרי כו'. מאי שור פר שהוא מפר, כלומר, שור הנובל מפר שהוא חזק אמין בכוחו, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשוריים, ולא כשר וקן שכבר חושש כחו. קטיגור מלשין רכיל. פירוש סניגור מלך יושר. פי' חוטא בל יתנאה, אדם שחטא לא יתנאה בכלי

הב וישקף לפני ולפנים. קרן של פרה כיון שהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה זה שנים ושלשה שופרות. כתיב והיה במשוך בקרן היובל, ופירש ר' יוסי

הב וישקף לפני ולפנים. קרן של פרה כיון שהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה זה שנים ושלשה שופרות. כתיב והיה במשוך בקרן היובל, ופירש ר' יוסי

א) כמותו כל: גיטין ה: צ"ק: צ"ב ק"ד. סנהדרין לה: (ג) צשמעס את קול השופר קן אילת צבי"ק ונדלשין, א) וצכרת נט. קדוש ה"ה, ד) סוטה מב, ה) (סוטה י"ג, א.) ו) [סולין י"ג, א.] ו' לעיל י"א, ח) צ"ק סה"ה, ט) [מלקות רש"י, א.] ו' ונע"ה חוס' צ"ב ק"ד. ד"ה איל ד"ה"ה ו' ונ"י מהרש"א וע"ע במ"ע הענין צוה"ל ועוד לרין להוכיח דצעלמא אקרי שופרות צלל קרן, ו) קלמן ס"ח:

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אקרו קרן כי קול השופר ה"ס' ואח"כ מה"ד קרן אשכמן דאקרי דכתיב וקרני ראם קרניו של כבוד שורו הדר לו וקרני ראם קרניו (ג) ד"ה שור שואה כפר ציוס כי לו עז כי יולד ופר אלו נקרא:

גליון הש"ס

גמ' שפיר קאמר ר"י. כעין זה פסחים דף מח ע"ב: שם ולא שנים ושלשה שופרות, ע"י סוטה דף ז ע"ב מ"ה מכה על שני:

רבינו חננאל

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון, ר' עקיבא אומר כולן עדים חוץ ואין עד נעשה דיין, ודחינן כי אמר ר' עקיבא ברדיני נפשות אבל בעינין ראש חודש אפי' ר' עקיבא מודה. ירושלמי: ר' הונא היה חכים שהדי לבר נש, אול בעי מידן קומיה וכפר ביה בול, ואסיקנא ושוא רב הונא גרמינא כל ההוא דינא ואיל ואסחיד עליו קומי ב"ד תרוין, קידשוהו קודם למונו או לאחא יעבורו יום אחד, יכול יהא מקדש, ת"ל תקראו אותם אלה הם מועדי. כלומר אם תקראו אותם במונן חן מועדי, ואם לאו אלו [אלה] מועדי. קודם למונו יום כ"ט לחודש, לאחא יעבורו יום ל"ב, בימי דין ברכיה אישתתקן, אמר לן שמעתין דאתקדש ירחא, וארננון בריהשון וקבלון. **מתני' כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן.** אמרינן שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היובלין ואקרו קרן, של פרה קרן איקרי שופר לא אקרי כו'. מאי שור פר שהוא מפר, כלומר, שור הנובל מפר שהוא חזק אמין בכוחו, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשוריים, ולא כשר וקן שכבר חושש כחו. קטיגור מלשין רכיל. פירוש סניגור מלך יושר. פי' חוטא בל יתנאה, אדם שחטא לא יתנאה בכלי